

1. 2019-2023 legealdiko balantzea

Hasteko, bi ebidentzia: bat, pandemiak markatutako legealdia izan dela; eta bi, EAJren eta PSEren kudeaketa-eredua agortuta dagoela eta Sopelaren garapenerako oztopoa dela.

2015-2019 legealdian, EAJren eta PSEren udal-gobernuak bertan behera utzi zituen gure alkatetzak abian jarritako proiektu estrategiko gehienak, eta horrek agerian utzi zuen alderdi horien gobernantza-eredua kudeatzeko proiekturik, lidergorik eta gaitasunik eza.

2019-2023 legealdiaren hasieran, EH Bilduren egitura eta funtzionamendua indartzea (pertsonek liberatua; lantaldeak antolatzea; eskualdearen koordinazioa) eta urteko plangintzari begira tokiko herri-asanbladari bultzada bat ematea helburu zuen prozesu bat jarri genuen abian, eta, bestalde, asanbladan adostutako lan-ildoekin ekin genien, besteak beste, hezkuntzaren alorreko lanari. Gainera, 2020ko aurrekontuetarako proposamen bat prestatu eta negoziatu zen, eta bertan gure ustez estrategikoak diren proiektuak jasotzea lortu zen: Erripako saihebidetza, zentroa oinezkoentzat jartzea, HAPO, kultura-ekipamenduak, auzoak, parte-hartzea.

Udalean egin genuen oposizio-lanak herritarren ondorengo mugimenduetan islatu zen, Osteiko errepidetza edo Bareñoko hipermerkatua bezalako gaitan. Era berean, harremanak izan ziren hainbat eragilerekin (Zipiriñe, Hiruka, Ukan, jubilatutakoak) eta kirol- zentroetako borroketak babestu ziren.

Horretan genbiltzan pandemia iritsi zenean. Horrekin dinamiken moteltzea eta birkokatzeko beharra iritsi ziren. Izan ere, ordura arte martxan jarritako ekimen asko bertan behera utzi behar izan ziren (Loroñoko proiektuaren aurkezpena, Iberrotako proiektuaren aurkezpena, mugikortasunari buruzko jardunaldiak)

Gainera, erantzunaren ardura handiena zinegotziek bereganatu behar izan zuten, udalarekin zuten harreman zuzenagatik. Ardura hori, gainera, ezin hobeto garatu zuten. EH Bilduren egituren orientazioak herriaren errealitateari egokitzen jakin zuten, eta egoeraren larritasunarekin bat zetozen proposamenak egin zituzten, Sopela Suspertzeko Planaren sorreran egin zirenak. Halaber, Zaintza Sarearen prestakuntza babestu zen.

Zoritxarrez, bi kasuetan EAJren inoperantzia eta patrimonialismoarekin topo egin genuen berriro. Eraginkortasunik eza, proposatutako ekimen gutxi egin dituztelako, berandu gainera, eta patrimonialismoa, herritarren zaintza-sarearekiko jarrera zeken eta oztopatzailerak hartu zuelako.

Edonola ere, gure funtzionamendua telematiko mantendu genuen, eta zailtasun logikoekin erronkei erantzuten jarraitu genuen: Osteikoko errepidetza, Bareñoko hipermerkatua (herritarrei informazioa eman eta herritarren plataformaren sorreran aktiboki parte hartuz), lorezaintza, Sopelbusean edo hondartzetako komunitate egindako murrizketen salaketak, 5. edukiontzia ezartzearen funtsezko alderdiak moztu izanaren salaketa, Arrietarako beharrei buruzko inkesta egitea...

Azkenik, hauteskunde autonomikoen kanpaina duina ere antolatu genuen, emaitza onak lortuz.

Ekimenez eta lanez betetako legealdia izan da, azpimarratzeko mugarririk garrantzitsu batzuk izan dituen, batzarrean erabakitako jardueren ildo orokorrak kontuan hartuta (proposamen-dinamika, indartzea, sektore-metaketa, herri-antolaketa):

- » Udal-aurrekontuak bigarrenez babesteko erabaki gogoetatsuaren ondoren, esan dezakegu erabaki horren oinarri diren **gai estrategikoak behin betiko ezarri direla herriaren agenda politikoan** (eskola, mugikortasuna, Erripa eta herriko erdigunea, kultura-ekipamenduak, Abaro eta Larrabasterra, etxebizitza). Egia da, argi-ilunekin, gobernu-taldeak eduki batzuk urardotzen edo alegazioak ezesten saiatzeko egiten dituen maniobregatik, garapen-erritmo etsigarriengatik, edo alkatearen jarrera gero eta larderiatsuengatik. Horiek guztiek, azkenean, aurrekontu-akordioa haustera behartu gaituzte. Baina aurreko legealdiarekin alderatuta, aurrerapausoa ukalezina da; proiektu guzti-guztiak borrokatu beharko direla bezain ukalezina, EH Bilduren ustez ziurtatu beharreko helburuak bete daitezten. EH Bilduren proposamenak bidea irekitzen ari dira eta etorkizuneko Sopela zehazten ari dira.
- » Balioa eman beharreko mugarri garrantzitsu bat: **hezkuntza-komunitateak gehiengoz eta irmoki eman dio babesa EH Bilduk proposatutako ikastetxe berriaren proiektuari**. Gauzak zelan egin behar diren erakusteko adibide bat, hainbat arlotan ondorio positiboak izan dituen: partaidetza, San Andresen aldi baterako zaintza, institutuaren zabaltzearen gaia argitzea, horietako batzuk aipatzearen, eta EH Bilduk lortu duen erreferentzialtasuna ahaztu gabe.
- » Kiroldegiko zerbitzuaren esleipenak **kataklismo politikoa** ekarri du: kirol kudeaketa hamarkada batzuetarako pribatizatu da (proiektu polemikoak barne) eta langileen aldarrikapenak lurperatu dira, eta hori guztia Podemoseko zinegotzi baten babesarekin, jarrera transfuga argi eta garbia hartuta eta interes pertsonalengatik, gainera, indar korrelazioa irauli du gobernu taldearekin lerrotatzean..
- » Arlo instituzionaleko lan jarraituak, horren ondoriozko salaketa publikoak eta eraginpekoekiko harremanak, bai eta partaidetza-prozesuen sostengu eta dinamizazioak ere, lagundu egin diote eremu askotan gutxi gorabehera garatutako **herri-erantzunaren antolaketari**. Eskolaz hitz egin dugu, baina Bareñoko supermerkatuaz, kultur ekipamenduei buruzko prozesuaz, Olabideko bizilagunen ekimenez, kirol zerbitzuen arazoaz edo Kiribile Sopelako eratzun berdearen aldeko plataformaren sorreraz ere hitz egin genezake.
- » Azkenik, laburpen orokor honen barruan, beste bi elementu ere aipatu behar dira: alde batetik, Sopelan egindako **mobilizazio garrantzitsuak** (Euskaraldia, Demokrazia – Bateragune kasua-, Martxoak 8, Aberri Eguna, udaltzainek gazteei egindako jazarpenaren salaketa, United Caps, Maiatzak 1, Munarrikolandara presoan alde, Ibilaldia), eta, beste alde batetik, **EH Bilduren kongresua**, gehitu zaigun beste betebeharrak, egokiro gauzatu duguna (bilkideak geureganatzea, aurkezpen-batzarra, tokiko hautaketa-prozesua, plazako erakusketa, dokumentalaren emanaldia), eta EH Bildu Uribe Kostaren dinamizazioan aktiboki parte hartzea (mankomunitatearen jarraipena, lankidetzeta eta laguntza – osoko bilkuren arazoak Barrikan –, komunikazioari buruzko mintegia, eguneko zentroaren proposamena, mugikortasunari buruzko proposamenak, Eskualdeko Batzarra...).

Oro har, beraz, esan dezakegu **dinamika bizia eta proposatzailea** garatu dugula, borrokei eta herri-antolaketari lagundu eta ekarpena egin diegula, eta, ildo horretan, sektore askotan erreferentzialtasuna irabazi dugula, eta EH Bildu indartzeko urratsak egiten jarraitu dugula. Hori guztia testuinguru pandemikoan eta gure taldean aldi baterako bajaren bat ere izan dugulako eragozpenarekin. **Hori guztia oposiziotik** egin dugula ahaztu gabe. Oposizio horretan, beste behin ere, gehiegitan jasan behar izan ditugu batzuen ateraldi desegokiak (zentsura-mozioaren proposamena) eta beste batzuen kontraesanak eta seriotasun falta (kirol-zerbitzuak): gure zinegotzien erantzukizunak eta pazientzia mugagabeak bakarrik ahalbidetu dute beste alderdi batzuekin batera lan egitea eta adostasunetara heltzea.

Datorren ikasturtean, abian dauden proiektu guztiak (eskola, Abaro eta Larrabasterra, kultura-ekipamenduak, saihebidetza eta oinezkoentzako eremuak) eta oraindik hasiberriak direnak (HAPO, etxebizitza) portu onera eramaten saiatu beharko dugu, gure programako gainerako proposamenak garatzen jarraitu, eta gure antolaketa-gaitasunari –

gure gizarte-oinarriaren inplikazioa – eta komunikazio-gaitasunari buruzko guztia hobetu, eta era berean, 2023ko udal-hauteskundeetarako proiektua eta taldea diseinatzeko joatea, zinegotzien taldetik harago doan taldea, hau da, dinamika instituzionala eta herrikoia osatuko duen taldea.

Arestian aipatutako guztiak **herri bizia eta aktiboa** marrazten duelako uste osoa dugu, eta hori azken urteotan erein dugun guztiaren emaitza dela, ahalegin handiz erein ere.

Azken batean, gure burua prestatu behar dugu Sopelak premiaz behar duen jauzia emateko. Sopelak lidergo berri bat behar du, garai berrietako erronkei erantzuneko diena, eta, horretarako, gure tresna politikoak (herriaren plan estrategikoa eta programa), antolaketakoak eta mobilizaziokoak doitzeko eta eguneratzea, 2022-2023 ikasturteari berme osoz aurre egiteko.

2. Sopelako diagnostikoa

2.1. Gizartea eta ekonomia

Sopela herri gaztea da, eta zahartze-tasa txikienetakoa du. Etorkizuna duen herria da. Zoritxarrez, gazte eta nerabeentzako politiketan eta ekipamenduetan dagoen defizita behin eta berriz gertatzen da. Lokal egokiak falta dira sektore horien trebetasunak, proiektuak eta aisialdiko jarduerak garatzeko, bai eta ekipamenduak ere, hala nola liburutegia, ikasteko gelak eta abar. Etorkizuneko politikak ere behar dira, enpleguari eta etxebizitzari dagokienez, batez ere..

Eremu honetan, analisiak Uribe Kosta osoa hartu beharko luke. Mankomunitatea, bere bolumenagatik (40.000 biztanle) eta osatzen duten herrien antzekotasunagatik eta hurbiltasunagatik, plan sozio-ekonomiko estrategiko baterako esparru egokia izango litzateke. Desoreka nabaria dago sektore ekonomikoen artean, non zerbitzuen sektorea eta enplegarritasun-defizita ezaugarri nabarmenak diren.

Bi elementu horiek are nabarmenagoak dira Sopelaren kasuan, bertan ia guztia turismoa, merkataritza edo ostalaritza izan baita. Industria poligono txiki batera mugatzen da, eta ia ez dago nekazaritza eta abeltzaintzako ustiapenik. Ekimen oso mugaturen bat egin da coworking eta autoenpleguaren inguruan (betiere banakako ekintzailearen ikuspuntutik, ez gizarte-ekintzailetza kooperatibotik edo kolektibotik).

Nabarmenezkoa da tokiko merkataritzaren egoera, krisi-egoera argian, Sopelako erdigunetik gertu dauden azalera handiek (Berango, etorkizuneko Bareñoko hipermerkatua) mehatxatuta.

Azkenik, azpimarratu behar da Sopelan klase ertain aberatsaren irudia dela nagusi, irudi horren azpian prekarietate ekonomiko eta sozial handia ere dagoen arren.

2.2. Hirigintza, mugikortasuna eta ingurumena.

Sopelako zonifikazio-prozesu larria dago, eta alde handiak daude herriko zenbait eremuren artean (Sopelako erdialdea, Larrabasterra eta hondartzetatik gertu dauden bizitegi-eremuak, hala nola Bareño, Asu eta Loiola). Auzoen artean deskonexioa dago. Horrek ondorio sozial argiak ditu (gizarte-kohesiorik eza, komunitate-sentimendurik eza edo herriko kide izatearen sentimendurik eza).

Gainera, oso defizit larria dago etxebizitza publikoen politikan, batez ere alokairuari dagokionez (soziala).

Erakargarritasun gutxiko eta arazo larriak dituzten hiri-inguruneak ditugu, ibilgailu pribatua nagusi baita. Sopela, Larrabasterra eta Loiola Ander Deunako hiriguneak milaka autok zeharkatzen dituzte, ingurumen- eta soinu-presio ikaragarriekin.

Mugikortasunari dagokionez, metroaren maiztasuna hobetzeari uko egiten zaio, bidegorrien sarea atzeratzea etsigarria da eta autobus-lineak optimizatzea falta da.

Sopelak Bizkaiko artifizializazio-maila handienetako bat duen lurzorua du. Eta babes gutxiko naturguneak eta biodibertsitatea arriskuan dutenak, hirigintza-garapen desegokiagatik eta espezie inbaditzaileak desagerrarazteko edo eukalptoarena bezalako landaketa kaltegarriak arrazionalizatzeko ekimenik ez dagoelako.

2.3. Feminismoa eta berdintasuna

Legealdi honetan gertatutako eraso matxistak bizi garen gizarte patriarkalaren adibide garbia dira. Sopela ez da salbuespena. Udalaren eta Mankomunitatearen politika sinbolikoen aurrean eta Itzartu desegin ondoren, Sopelan benetako mugimendu feminista bat sortzen ari da, egoera alda dezakeena.

2.4. Euskara, hezkuntza, kultura eta kirola

Euskararen ezagutza-maila handia baina erabilera txikia duen udalerrri eta eskualde batean, Aitxuren lekukoa hartuko lukeen elkarte egonkor bat sortzeko beharra ikusten da. Korrika Batzordeak Euskaraldian egindako lanak eta Zipiriñen eta Ikastolan egindakoek mugimendu hori berpizteko itzaropena ematen dute. Arlo honetako udal eta Mankomunitatearen politikak kritikatzeko dira, euskara eremu folkloriko batera baztertzen dutelako kulturaren alorrean.

Hezkuntzari dagokionez, Zipiriñeren eta Iberrerren espazio-arazoak konpondu gabe daude oraindik.

Gune kulturelei dagokienez (liburutegi berria, gazteentzako lokalak, herriko taldeak), sopoloztarren beharrak ez daude batere beteta.

Azkenik, kirol-instalazioen esparruan, gabezia nabarmena dago instalazio horien kopuruari, kalitateari eta kudeaketari dagokienez. Kiroldegitik 15+5 urtera lizitazio polemikoak egoera larriagotu baino ez du egin.